

Отже в Україні потрібно створити сприятливий економічний, соціальний та політичний клімат, що сприятиме розвитку підприємницької діяльності в цілому в державі та в регіонах, брати за приклад досвіду розвинутих країн світу, та побудувати низку систем та механізмів державної підтримки, економічних стимулів, політичних та соціальних механізмів які спрощують існування малого підприємництва. Мале підприємництво дає формування внутрішнього та зовнішнього середовища вітчизняного ринку, економічне зростання економіки, вирішення головної проблеми безробіття, врахування галузевих та регіональних особливостей підприємництва.

Література.

1. Колісніченко П.Т. Стан і тенденції розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / П.Т. Колісніченко // Економіка та суспільство. – 2017. – № 11. – С. 77-85.
2. Чубарева Л.І. Малий бізнес : теорія, механізми підтримки становлення та розвитку / Л.І. Чубарева // Автореф. канд. екон. наук. – Донецьк. – 2008. – 20 с.
3. Заярна Н.М. Міжнародний досвід підтримки малого бізнесу та сучасні українські реалії / Н.М. Заярна // Науковий вісник НАТУ України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 198-201.
4. Поліщук Г.О. Державна підтримка розвитку малого підприємництва: вітчизняний та зарубіжний досвід [Електронний ресурс] / Г.О. Поліщук // Актуальні проблеми державного управління. – 2017. – № 1 (51). – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-1/doc/6/03.pdf>.
5. Шраменко О.В. Удосконалення державного регулювання підприємницької діяльності на основі розвитку інформатизації економічних систем / О.В. Шраменко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2017. – Вип. 59. – С. 32-37.

ВПЛИВ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ НА ЕФЕКТИВНУ ЕКОНОМІЧНУ ТА ПОЛІТИЧНУ МОДЕРНІЗАЦІЮ СУСПІЛЬСТВА

***БЕЛОУСОВА О.С., К.Н.ДЕРЖ.УПР., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІАВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Пошвавлення інтересу до вивчення інститутів та інституціоналізму, не лише в економіці, а й в різних сферах державного управління, визначає низку основних питань: як формуються інститути найбільш та найменш розвинутих країн, як вони впливають на

економічні показники та ефективність державного управління, в чому причини існуючих розбіжностей і які фактори призводять до ефективного, або навпаки неефективного інституційного устрою різних держав. Виникає закономірне питання, чому так, деякі країни змогли створити правила та норми, які сприяють зростанню і соціальному прогресу, а деякі, в тому числі і Україна, навіть змінюючи інституційну структуру у відповідність із політичною та економічною модернізацією, породжують та зберігають неефективні інституції.

Можна впевнено стверджувати, що саме характер суспільних інститутів, що існують в тій чи іншій країні, визначає успіх або провал розвитку даної країни в довгостроковій перспективі. При цьому вважаємо, що в принципі, не існує ідеальної моделі інституційної структури, яку б можна було б впровадити, запозичуючи зарубіжний досвід, та гарантовано отримати ефективну економіку та державне управління, гарантований соціальний прогрес. Інституційні зміни можуть виникати спонтанно, за рахунок стихійного взаємодії дій окремих господарюючих суб'єктів, - тоді змінюються неформальні правила гри - і свідомо, під впливом держави, що змінює ті чи інші формальні правила гри [1]. Перший з основних джерел змін - це зрушення в структурі відносних цін. Технічний прогрес, відкриття нових ринків, зростання населення ведуть або до зміни цін кінцевого продукту по відношенню до цін факторів виробництва, або до зміни цін одних факторів по відношенню до цін інших. Деякі з колишніх форм організаційного та інституціонального взаємодії стають невигідними, і економічні агенти починають експериментувати з новими формами [2].

Інше джерело - ідеологія, тобто суб'єктивні моделі, через призму яких люди сприймають і оцінюють навколишній світ. Ідеологічні уподобання також не вільні від впливу економічних розрахунків: чим більше прибуткових можливостей блокує будь-чия суб'єктивна картина світу, тим сильніше стимули до її перегляду. Але ідеологія нерідко діє як самостійний фактор. Приклад - скасування економічно високоефективного інституту рабства в США, що можна пояснити тільки поступовим проникненням у свідомість суспільства переконання в аморальності власності на людські істоти [4]. Наприклад, як тільки корупція в Україні буде вважатися свідомо аморальною, (а ні хоча й і несправедливою, але можливістю для обраних), всіма, тільки тоді може відбутися її зменшення (автор вважає, що корупція не може бути ліквідована в принципі).

Відсутність інституційних змін означає, що ніхто з агентів не зацікавлений в перегляді діючих «правил гри» (з урахуванням витрат, які

їм довелося б понести). Головну причину того, чому сили конкуренції далеко не завжди ведуть до відбраковування неефективних «правил гри» і чому застійні соціальні форми могли існувати тисячоліттями, вбачаємо в тому, що високі транзакційні витрати роблять політичні ринки мало схожими на досконалий ринок неокласичної теорії [5].

У збереженні неефективних інститутів може бути зацікавлена держава, якщо це сприяє максимізації різниці між доходами та витратами бюджету; такі інститути можуть підтримуватися могутніми групами зі спеціальними інтересами; еволюція суспільства залежить від одного разу обраної інституційної траєкторії (path dependence): нові, більш ефективні «правила гри» можуть залишатися незадіяними, тому що їх введення вимагає значних початкових вкладень, від яких вільні вже давно вкорінені інститути [3]. Все це стабілізує ситуацію інституційну систему незалежно від ступеня її ефективності. Інститути як би «запихують» суспільство в певне русло, з якого потім важко згорнути. Складається «суміш» з ефективних і неефективних інститутів і саме співвідношення між ними визначає в кінцевому рахунку траєкторію розвитку суспільства. При цьому формальні і неформальні правила повинні відповідати один одному, а значить, повинні відповідати один одному і їх зміні (принцип «конгруентності інститутів»). Наприклад, якщо держава позичає формальні правила гри з-за кордону, здійснюючи «імпорт інститутів», але ці правила в корені не відповідають звичаям і традиціям суспільства, то запозичення не матиме успіху.

Кумулятивність інституційних змін також означає їх пат-залежність: зміни, що почалися в якомусь напрямку, триватимуть в майбутньому все з більшою силою. Інститути структурують політичний процес, визначаючи доступ до участі в ньому і окреслюючи рамки активності політичних акторів. Дифузія влади через політичні інститути вносить вклад в процес демократизації, ускладнюючи для будь-якої гілки влади завдання сконцентрувати її в своїх руках [7].

Поділ влади між політичними інститутами і механізми інтеграції політичних рішень гілок в одне, загальнодержавне рішення, є фундаментальними питаннями, з яким стикається демократична влада на ранніх стадіях становлення. Визначальною і необхідною умовою розвитку будь-якої розвиненої країни, є наявність суспільних інститутів, які є інклюзивними [6]. Прикладами таких країн є всі розвинені демократичні країни світу. І навпаки, країни, де громадські інститути носять закритий характер, приречені на відставання і занепад.

Громадські інститути в таких країнах, на думку дослідників, стимулюють лише збагачення еліт, які контролюють доступ до цих інститутів, - це так звані екстрактивні інститути (англ. extractive institutions) [3].

Таким чином, економічний розвиток суспільства неможливий без випереджаючого політичного розвитку, тобто без становлення загальнодоступних політичних інститутів.

Література.

1. Богоявленська Ю.В. Еволюція інституціональної теорії в контексті трансформації сучасних економічних систем: Монографія / Ю.В. Богоявленська, К.С. Шапошников. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 550 с.

2. Манцуров І.Г. Інституційне планування в системі державного регулювання економіки : [монографія] / І.Г. Манцуров. – К.: НДЕІ, 2011. – 655 с.

3. Besley T., and Persson T. (2009). State Capacity, Conflict and Development, *Econometrica*, Forthcoming. [Electronic resource]. – Access mode: <https://doi.org/10.3982/ECTA8073>.

4. Berr E., Combarrous F., and Rougier E. (2009). Too much consensus could be harmful: measuring the implementation of international financial institutions policies and their effects on growth, in Rochon L.-P. (Ed.) *Monetary policies and Financial stability*, London : [Electronic resource]. – Access mode: <https://ideas.repec.org/e/c/pei2.html>.

5. World Economic Forum [Electronic resource]. – Access mode: <https://ru.wikipedia.org>

6. The Corruption Perceptions Index / Transparency International [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.transparency.org/>.

7. Index of Economic Freedom / The Wall Street Journal & The Heritage Foundation [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.heritage.org/>.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

***Дудник О.В., к.е.н.,
Великоцька Н.О., студентка магістратури,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка***

В сучасному світі земельні ресурси, являються основою для ефективного функціонування народних господарств, але в залежності до якої галузі суспільного виробництва вони відносяться, їх роль змінюється. Наприклад, для сільськогосподарського виробництва земля